

УДК 341.7/3

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/273-274

Алла ГІРМАН

доцент кафедри міжнародних відносин
Університету митної справи та фінансів,
кандидат політичних наук

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ

Публічна дипломатія, орієнтована на громадську думку, охоплює величезні верстви населення. Суспільні настрої можуть бути вирішальним чинником як у період виникнення та розвитку конфлікту, так і на стадії примирення сторін. Іншим важливою перевагою публічної дипломатії є те, що довіра недержавним структурам у деяких випадках виявляється вищою. Нарешті, публічна дипломатія, реалізована через недержавних акторів, меншою мірою може сприйматися як втручання у внутрішні відносини.

Зрозуміло, публічна дипломатія не має замінити офіційну. У сучасних умовах публічна дипломатія виступає лише як додатковий, але дуже важливий інструмент впливу на конфлікт з метою зниження напруженості.

Використання публічної дипломатії за умов конфлікту може викликати й низку проблем. Насамперед необхідно пам'ятати, що публічна дипломатія розуміється по-різному. У зв'язку з появою концепції «м'якої сили» публічна дипломатія почала розглядатися як інструмент «м'якої сили» і в цьому сенсі протистояти пропаганді. Багато дослідників вважають, що публічна дипломатія не тотожна пропаганді, отже, є відкритою і не передбачає дезінформацію [3].

Пропаганда передбачає орієнтацію на привабливість. Крім того, пропаганда не виключає використання різних варіантів маніпуляції свідомістю людей, чого, власне, не допускає «м'яка сила». Тут чітко проявляється відмінність неоліберального підходу до міжнародних відносин, у межах якого переважно працює Дж. Най, і реалістичного підходу, що передбачає суперництво сторін на міжнародній арені, де побудована пропаганда.

Постає запитання, чи може пропаганда бути успішним засобом у врегулюванні конфліктів? Не можна сказати, що пропаганда є абсолютно неефективним засобом впливу. У деяких ситуаціях, особливо коли від протилежної сторони потрібно швидко досягти бажаного результату, пропаганда може виявитися дуже дієвим засобом. Інша річ, що навряд чи пропагандистський вплив може тривати довго.

Дихотомія публічної дипломатії як інструменту м'якої сили, з одного боку, і пропаганди – з іншого не є абсолютною. Більш того, Дж. Най, протиставляючи м'яку силу жорсткій силі, говорить про якийсь континуум засобів впливу між цими двома видами впливу [1]. Очевидно, що межі двох видів «сили» за такого підходу виявляються «розмитими». У той же час пропаганда із застосуванням різних видів стимулювання виявляється близькою до «жорсткої сили». Насправді ж нерідко одночасно щодо одного й того самого суб'єкта використовується і м'яка сила публічної дипломатії, і жорстка сила пропаганди.

Розмивання меж між «м'якою силою» та «жорсткою силою» породжує спроби створення нових термінів, зокрема такого, як «гостра сила». На думку його творців К. Волкера та Дж. Людвіга, наприклад, використання культурних та освітніх програм авторитарними режимами не може розглядатися ні як «м'яка сила», ні як «жорстка сила», оскільки ці дії спрямовані не на створення привабливості, а на підірив засад демократичних країн [2].

Таким чином, публічна дипломатія є величезним соціальним та гуманітарним ресурсом впливу на конфлікт, що включає інформаційну складову, напрацьовані за багато років технології, знання про конфлікт тощо.

1. Nye, J. Soft Power and Higher Education. 2004. *EDUCAUSE*. URL : <http://net.educause.edu/ir/library/pdf/FFP0502S.pdf>.

2. Walker C., Ludwig J. The Meaning of Sharp Power – How Authoritarian States Project Influence. *Foreign Affairs*. URL : <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-11-16/meaning-sharp-power?cid=int-fls&pgtype=hpg/>.

УДК 341.32

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/274-277

Тетяна ГУДЗЬ

завідувач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4, кандидат юридичних наук, доцент

Юлія ЛОБАТЕНКО

курсант факультету № 4
Харківського національного
університету внутрішніх справ

**ГУМАНІТАРНИЙ ДОСТУП У ЗОНАХ КОНФЛІКТІВ:
ВИКЛИКИ ТА ОБМЕЖЕННЯ**

Гуманітарний доступ є невіддільною частиною гуманітарної діяльності у ситуаціях збройних конфліктів, оскільки він становить передумову для надання прямої гуманітарної допомоги. Зі зростанням кількості збройних конфліктів у світі питання забезпечення гуманітарного доступу стає все більш актуальним. Відсутність такого доступу не лише загострює гуманітарну кризу, а й ускладнює роботу гуманітарних організацій та міжнародних місій, які намагаються надати допомогу. Це підкреслює необхідність розв'язання проблеми забезпечення гуманітарного доступу та розроблення його ефективних механізмів у всіх регіонах світу, включаючи Україну.

Право на доступ до осіб, що постраждали внаслідок збройних конфліктів, є важливою складовою гуманітарної діяльності, оскільки воно дозволяє гуманітарним організаціям самостійно оцінювати свої потреби, забезпечувати ефективність діяльності та здійснювати справедливий розподіл наданої допомоги. Однак отримання та збереження доступу до населення для надання гуманітарної допомоги є складним завданням для гуманітарних організацій, оскільки такий доступ може бути обмежений не лише наявністю збройних конфліктів, але й через складні процедури та відсутність визначених методів чи правил для його отримання.

Розглядаючи питання гуманітарного доступу, важливо підкреслити, що на сьогодні існує актуальна потреба гарантувати та підтримувати такий доступ, особливо в умовах збройних конфліктів. Ця потреба ставить перед гуманітарними організаціями великі завдання та вимагає розробки ефективних стратегій для забезпечення доступу до населення, яке потребує допомоги [1, с. 462].

Так, одним із першочергових завдань під час збройного конфлікту є забезпечення того, щоб «...гуманітарні організації мали абсолютний доступ до людей, які потребують допомоги та захисту, а люди, які потребують допомоги, мали доступ до необхідних товарів і послуг для їхнього виживання та здоров'я, відповідно до основних гуманітарних принципів» [2, с. 6], що, власне, й складає поняття гуманітарного доступу. При цьому гуманітарний доступ є необхідним для забезпечення ефективного та своєчасного надання гуманітарної допомоги, медичних послуг, продовольства, води, притулку та інших необхідних ресурсів постраждалим особам [3]. Водночас держава, перебуваючи в стані конфлікту, потребує значних інвестицій для забезпечення необхідної гуманітарної допомоги та розвитку гуманітарних програм. Виникнення фінансових обмежень, а також нестача ресурсів може обмежити здатність міжнародних організацій та урядових структур надавати ефективну допомогу та підтримку. Подолання цієї проблеми вбачаємо у покращенні координації зусиль міжнародних та місцевих гуманітарних організацій для забезпечення більш ефективного доставляння допомоги та обміну інформацією про потреби населення. Крім того, важливо вдосконалити механізми звітності та моніторингу, щоб забезпечити прозорість та ефективність використання ресурсів.

Варто підкреслити, що «... всі сторони конфлікту, незалежно від його форми, повинні